

TUO-20 Haukijärvi Ritva(UM)

02.11.2020

Asia

Ehdotus Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin oikeuksien harjoittamisesta kansainvälisten kauppasääntöjen soveltamista ja täytäntöönpanoa varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 654/2014 muuttamisesta (kansainvälisten kauppasääntöjen täytäntöönpanoasetuksen muuttaminen)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 13/2019 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

U-jatkokirjelmän tarkoituksena on antaa eduskunnalle tilannekatsaus kansainvälisten kauppasääntöjen täytäntöönpanoasetuksen muutosta koskevan ehdotuksen tämän hetkisestä tilanteesta ja erityisesti ehdotuksen soveltamisalan laajentamisesta.

Neuvoston mandaatti hyväksyttiin Kroatian puheenjohtajakaudella 8.4.2020. Euroopan parlamentin annettua muutosehdotuksensa kesällä 2020, trilogineuvottelut aloitettiin Saksan puheenjohtajakaudella heinäkuussa ja ne jatkuivat syksyllä.

Trilogineuvottelussa 28.10.2020 asiassa päästiin sopimukseen.

Coreperin on tarkoitus hyväksyä kompromissi 4.11.2020.

Suomen kanta

Tammikuussa 2020 annetussa U-kirjelmässä määritelty Suomen kanta on edelleen perusteltu. Asetuksen vahvistaminen on aiheellista, sillä tilanteen niin vaatiessa EU:lla tulee olla käytössään riittävä keinovalikoima oikeuksiensa puolustamiseksi.

Puheenjohtajamaan toimittaman kompromissiehdotuksen mukaan asetuksen soveltamisala laajennetaan nyt tavaroiden lisäksi palveluihin ja harmonisoituihin immateriaalioikeuksiin, joita ovat EU:n tavaramerkit, mallioikeudet ja maantieteelliset merkinnät. Sen sijaan patentit jätetään soveltamisalan ulkopuolelle ja niitä tarkastellaan siinä yhteydessä, kun asetusta tarkastellaan uudelleen vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

Suomi pitää sinänsä epätydyttävänä, että soveltamisalan laajentamisen osalta ei ole saatu vaikutusarviota. Komissio tulee kuitenkin suorittamaan laajan tietojen keruun vaikutusten arvioimiseksi siinä vaiheessa, kun keskustellaan mahdollisesta vastatoimesta, jolloin sekä jäsenmailla että intressitahoilla on mahdollisuus kommentoida asiaa.

Suomi voi hyväksyä Euroopan parlamentin ja komission kanssa annettavan yhteisen lausuman uudesta ns. ”anti-coercion” instrumentista ottaen huomioon, että Euroopan parlamentti pitää tätä oleellisena osana kompromissia. Suomi korostaa, että lausuma ei saa mennä pidemmälle kuin että siinä todetaan neuvoston rooli yhteislainsäätäjänä.

Suomi hyväksyy kompromissiehdotuksen.

Pääasiallinen sisältö

Komissio esitteli asetusehdotuksensa neuvoston kaupallisten kysymysten työryhmässä 18. joulukuuta 2019. Käsittelyä jatkettiin työryhmässä tammikuusta maaliskuuhun Kroatian puheenjohtajakaudella. Mandaatti hyväksyttiin Coreperissa 8.4.2020 komission ehdotuksen mukaisesti. Euroopan parlamentin täysistunto hyväksyi heinäkuussa 2020 raportööri Marie-Pierre Vedrennen muutosehdotukset seuraavasti:

1) Lisätään palvelut ja immateriaalioikeudet (IPR) soveltamisalaan, jotta voidaan ottaa huomioon niiden kasvava merkitys kansainvälisessä kaupassa

Komission ehdotus ei sisältänyt palveluja eikä immateriaalioikeuksia, mutta komissio katsoo, että ne on syytä lisätä soveltamisalaan, jotta EU:lla on tarvittavat keinot käytössään. WTO-sääntöjen mukaan vastatoimet tulee yleensä kohdistaa samaan sektoriin kuin riidan kohde eli tavaroiden osalta tavaroihin, palveluiden osalta palveluihin ja immateriaalioikeuksien osalta immateriaalioikeuksiin.

Muutamit jäsenmaat kannattivat ehdotusta, suuri osa jäsemaista mukaan lukien Suomi sen sijaan vastusti soveltamisalan laajentamista muun muassa sen vuoksi, että asiasta ei ole laadittu vaikutusarviota ja on vaikea nähdä, mitä vastatoimet voisivat käytännössä olla. Erityisesti patenttien lisäämistä soveltamisalaan on pidetty ongelmallisena. Komissio on todennut, että vaikutusarvion laatiminen tässä vaiheessa ei ole mahdollista, kun riidan kohdetta ei ole vielä tiedossa.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotus sisältää palvelut, mutta immateriaalioikeuksista vain harmonisoidut oikeudet eli EU:n tavaramerkit, mallit ja maantieteelliset merkinnät. Ehdotusta on myös vahvistettu siten, että siinä vaiheessa kun keskustellaan mahdollisen vastatoimen asettamisesta, komissio tulee keräämään laajalti tietoja vaikutusten selvittämiseksi ja silloin jäsenmailla ja intressitahoilla on mahdollisuus esittää kommenttinsa. Komissio tulee tekemään parhaansa saatujen kommenttien huomioon ottamiseksi.

Patenttien mahdollista lisäämistä soveltamisalaan tarkastellaan siinä yhteydessä, kun asetusta tarkastellaan uudelleen vuoden kuluttua asetuksen voimaan tulosta lukien. Uudelleentarkastelun määräaika on lyhennetty kolmesta vuodesta vuoteen.

2) Annetaan komissiolle mahdollisuus toteuttaa alustavia/väliaikaisia vastatoimenpiteitä, jos kauppakumppani toteuttaa ilmeisen laittomia toimenpiteitä

EU:n lainsäädännössä on aukko sen osalta, jos kolmas maa ei toimi kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Asia ei kuitenkaan kuulu ko. asetuksen alaan, mutta komissio on todennut, että se tulee selvittämään uuden instrumentin (ns. anti-coercion instrument) antamista. Asiassa tullaan laatimaan kolmen instituution yhteinen lausuma. Komissio vahvistaa, että se tulee antamaan ehdotuksensa vuoden 2021 loppuun mennessä. Neuvosto ja Euroopan parlamentti sitoutuvat täyttämään velvollisuutensa yhteislainsäätäjinä (co-legislator). Sen pidemmälle ei mennä eikä sisältöön oteta maininta kannasta. Euroopan parlamentti on korostanut yhteislausuman tärkeyttä kompromissin aikaan saamisessa.

3) *Annetaan neuvostolle ja Euroopan parlamentille mahdollisuus pyytää komissiota antamaan täytäntöönpanoasetuksia tiettyä kolmatta maata vastaan*

Ehdotus on Euroopan unionin institutionaalisen tasapainon vastainen.

4) *Uudelleentarkastelu kahden vuoden kuluttua, jotta voidaan varmistaa, että täytäntöönpanoasetusta voidaan käyttää kestävän kehityksen säännösten täytäntöönpanoon vapaakauppasopimuksissa*

Kyseessä oleva täytäntöönpanoasetus ei ole tarkoituksenmukainen keino asian eteenpäin viemisessä, vaikka tarkoitus on sinänsä kannatettava.

Komissio tulee antamaan kohdista 3) ja 4) yhteisen lausuman, jossa todetaan, että yhteydenpitoa Euroopan parlamentin kanssa tullaan entisestään tiivistämään riita-asioissa. Komissio tulee tehostamaan toimeenpanoa ja osana tätä työtä tutkimaan parlamentin esille nostamat mahdolliset EU:n solmimien kansainvälisten sopimusten rikkomukset. Komissio pitää Euroopan parlamentin ja neuvoston informoituina toimeenpanotyöstä. Tässä yhteydessä komissio kiinnittää huomiota myös EU:n solmimissa sopimuksissa oleviin kaupan ja kestävän kehityksen ehtojen rikkomuksiin. Asetuksen resitaaliin otetaan asiasta julistuksenomainen maininta.

Yhteenvetona 28.10.2020 pidetyssä trilogissa hyväksytystä kompromissipaketista:

Soveltamisala laajennetaan palveluihin ja harmonisoituihin immateriaalioikeuksiin. Komissio suorittaa tietojen keruun vaikutusten arvioimiseksi siinä vaiheessa, kun ollaan keskustelemassa mahdollisesta vastatoimesta. Patenttien osalta soveltamisalan laajentamista tarkastellaan asetuksen uudelleentarkastelun yhteydessä vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Komissio, Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat yhteisen lausuman uudesta instrumentista (ns. coercion instrumentti), josta komissio tulee antamaan ehdotuksensa vuoden 2021 loppuun mennessä. Neuvoston osalta vahvistetaan sen rooli yhteislainsäätäjänä, mutta sen pidemmälle ei mennä. Komissio antaa lausuman, jossa korostetaan yhteydenpidon tiivistämistä Euroopan parlamentin kanssa. Komissio tulee tehostamaan toimeenpanoa ja tulee osana tätä työtä tutkimaan Euroopan parlamentin esille nostamat mahdolliset EU:n solmimien kansainvälisten sopimusten rikkomukset. Komissio kiinnittää erityistä huomiota kaupan ja kestävän kehityksen ehtojen rikkomuksiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Asetusehdotus perustuu Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) kauppapolitiikkaa koskevaan 207 artiklaan (yhteinen kauppapolitiikka), jonka mukaan asetusta käsitellään tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen. Asetus olisi voimaan tullessaan sellaisenaan EU:n jäsenvaltioita sitova. Valtioneuvosto pitää ehdotettua oikeusperustaa oikeana ja katsoo, että ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA) hyväksyi raportööri Marie-Pierre Vedrennen muutosehdotukset 6.7.2020. Euroopan parlamentin täysistunto hyväksyi asian hiljaisessa menettelyssä 8.-10.7.2020.

Kansallinen valmistelu

Kauppapoliittinen jaosto, kirjallinen käsittely 30.10. – 2.11.2020.

Eduskuntakäsittely

Talousvaliokunnan lausunto TaVL 1/2020 vp
Ulkoasianvaliokunnan kannanotto 14.2.2020
Eduskunnan kanta SuVEK 7/2020 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n 4 ja 12 kohdan perusteella valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Asetusehdotuksella ei ole suoria taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristövaikutuksia. Unionin oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon voidaan arvioida vaikuttavan myönteisesti kansainvälisillä markkinoilla toimiviin suomalaisiin yrityksiin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Työryhmän kokouksessa 27.10.2020 suurin osa jäsenmaista ilmoitti voivansa hyväksyä puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen.

Asiakirjat

Asetusehdotus KOM (2019) 623 lopullinen
Kompromissiehdotus 30.10.2020 12427/20

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tuuli-Maaria Aalto, ulkoministeriö, tuuli-maaria.aalto@formin.fi; GSM +358 40 3520462
Ritva Haukijarvi, ulkoministeriö, ritva.haukijarvi@formin.fi; GSM +358 50 4685024

EUTORI-tunnus

EU/2019/1475

Liitteet**Viite**

Asiasanat Hoitaa	kauppapolitiikka, WTO, riitojenratkaisu OM, UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, STM, TEM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM
